

Walter Scott

De to kvægdrivere

Walter Scott

De to kvægdrivere

eBibliotek 1800

2023

Ophavsret og brugsbetingelser

Copyright and conditions of use

Første kapitel

Min fortælling begynder dagen efter markedet i Doune, som havde været meget levende, da det havde været besøgt af flere prangere fra de nordlige og mellemste grevskaber i England, der havde sat så mange engelske penge i omløb, at det havde glædet de højlandske landmænd i deres hjerter. Mange store kvægdrifter skulle afgå til England under tilsyn af deres ejere eller de betroede folk, de brugte til den kedelige, møjsommelige og ansvarsfulde gerning at drive kvæget flere hundrede engelske mil fra det marked, hvor det var blevet købt, til de enge eller avlsgårde, hvor det skulle sendes til slagtning.

Højlænderne er i særdeleshed mestre i denne vanskelige håndtering at drive kvæg, der synes at passe sig lige så godt for dem som krigens håndværk, da den giver dem lejlighed til at anvende hele deres vante tålmodige udholdenhed og utrættelige virksomhed. De må være nøje bekendt med driftevejene og så meget som muligt undgå landevejene, hvor deres stude får ømme klove, og bommene, der ærgrer driverne, hvorimod hjorden ikke alene bevæger sig mageligt på det brede, grønne eller grå spor, der fører over den stiløse hedemose, men også, når den ser sit snit, kan få sig en mundfuld foder undervejs. Om natten sover driverne i almindelighed blandt deres kvæg, uanset hvordan vejret så er, og mange af disse hårdføre mennesker tilbringer ikke en eneste nat under tag på hele deres lange vandring fra Lochaber til Lincolnshire. De bliver højt betalt, da det dem betroede hverv er af største

vigtighed, eftersom det kommer an på deres forsigtighed, årvågenhed og redelighed, om kvæget skal nå det sidste marked i god stand og skaffe opdrætteren en klækkelig fordel, men da de selv holder sig med kost, er de særligt sparsommelige i så henseende. På den tid, om hvilken vi her taler, forsynede en højlandsk kvægdriver sig til sin lange og møjsommelige rejse med nogle håndfulde havremel, to eller tre løg, der fra tid til anden blev fornyet, og et vædderhorn med whisky, hvoraf han regelmæssigt, men mådeholdent, tog sig en slurk morgen og aften. Hans dolk eller *skene-dhu* (dvs. sorte kniv), der blev båret således, at den skjultes enten under armen eller mellem folderne af plaiden, var hans eneste våben med undtagelse af den knippel, hvormed han ledede kvægets bevægelser.

En højlænder var aldrig lykkeligere end ved disse lejligheder. Hele vejen var rig på afvekslinger, som vakte kelterens medfødte nysgerrighed og livlighed, såsom den idelige forandring af sted og omgivelser, de små, med håndteringen forbundne eventyr og samkvemmet med de forskellige opdrættere, landmænd og prangere, hvorved der ind imellem forekom lystigheder, som ikke var Donald mindre velkomne, fordi de ikke kostede ham noget. Og hertil kom endnu bevidstheden om overlegen dygtighed. For er en højlænder et barn blandt fårene, er han en prins blandt hornkvæget, og de ham medfødte vaner foranlediger ham til at foragte fårehyrdens dorske liv, så at han intetsteds føler sig mere hjemme, end når han følger en stor drift af sin hjemstavns kvæg i egenskab af dens vogter.

Blandt dem, der i det af os beskrevne øjemed om morgenen forlod Doune, satte ingen sin hue dristigere på sned eller bandt

sine tartans strømper nedenfor knæet om et par mere lovende *spiogs* Note 1) end Robin Oig M'Combich, eller, som han i korthed kaldtes, Robin Oig, det vil sige den unge eller mindre Robin. Skønt han, som tilnavnet viser, var lille af vækst og ikke videre svær af lemmer, var han lige så rask og let til bens, som et stykke vildt fra hans bjerge. Der var en spændstighed i hans gang, som på en lang vandring bragte mangen kraftig karl til at misunde ham, og den måde, hvorpå han ordnede sin plaid og satte sin hue, tydede på bevidsthed om, at så dygtig en højlænder som han ikke ville blive overset af de lavlandske pigebørn. De brune kinder, røde læber og hvide tænder fremhævede et ansigt, der ved at have været udsat for vejr og vind snarere havde fået en sund og kraftig end barsk farve. Om Robin Oig end ikke hyppigt lo eller smilte, hvad hans landsmænd ikke har for skik, tindrede hans klare øjne dog i reglen under hans hue med et udtryk af glæde i sindet, som let kunne blive til lystighed.

Robin Oigs rejse var en begivenhed i den lille by, i hvilken og i hvis nærhed han havde mange venner og veninder. Han var en anset mand på sin vis, gjorde betydelige forretninger på egen hånd og blev foretrukket af de mest velstående landmænd i højlandene frem for nogen anden kvægdriver fra hans egn. Han kunne have udvidet sin forretning så meget, det skulle været, hvis han havde villet nedlade sig til at styre den ved en fuldmægtig, men med undtagelse af et par unge knøse, hans søstersønner, forkastede Robin tanken om al anden bistand, da han måske vidste, hvor meget hans anseelse beroede på, at han personligt varetog sin gerning i ethvert enkelt tilfælde. Han lod sig derfor nøje med den højeste løn, der gaves sådanne personer, og trøstede sig med håbet om, at nogle få rejser ville

sætte ham i stand til at handle for egen regning, således som det sømmede sig hans byrd. For Robin Oigs fader, Lochlan M'Combich (eller *min vens søn*, da hans rigtige klansnavn var M'Gregor), var blevet kaldt således af den berømte Rob Roy på grund af det nære venskab mellem Robins bedstefader og denne navnkundige fribytter. Nogle sagde endog, at Robin Oig var blevet opkaldt efter en, der havde været lige så navnkundig i Loch Lomonds ødemarker, som hans navnebror Robin Hood i sin tid havde været det i den lystige Sherwoodskov. Og hvem ville ikke være stolt af en sådan afstamning, som James Boswell siger. Robin Oig var altså stolt, men hans hyppige rejser til England og lavlandene havde gjort ham klog nok til at indse, at adkomster, der gav ham en smule ret til udmærkelse i hans egen enlige dal, let kunne blive anstødelige og latterlige, hvis de fremsattes andetsteds. Byrdstoltheden lignede derfor gnierens skat deri, at den vel var den hemmelige genstand for hans betragtning, men aldrig vistes for fremmede som genstand for pral.

Mange var de gode ønsker, der gaves Robin Oig med på vejen. De sagkyndige roste hans kvæg, især de stykker, der tilhørte Robin selv og var de bedste i den hele flok. Nogle tog deres snushorn frem til afskedsprisen, andre bød ham en *doch-an-dorrach* eller afskedsdrik, og alle råbte "Lykke på rejsen både frem og tilbage. Gid I må have lykken med jer på det saksiske marked. Bring mange banknoter i Deres *leabhar-dhu* Note 2) og en mængde engelsk guld i den gedeskinds *sporran* Note 3)."

De smukke piger sagde ham et mere ærbart farvel, og mere end en ville, hed det, have givet sit bedste bæltespænde for at

have været vis på, at det var hende, på hvem hans øje sidst havde været fæstet, da han vendte sig om mod vejen.

Netop som Robin havde istemt det indledende *"hu-hu"*, for at drive på efternølerne i flokken, råbtes der bagved ham.

"Holdt, Robin! Tøv et øjeblik. Det er Janet fra Tomahourich, Jeres faster, gamle Janet."

"Gid pokker havde den gamle højlandske heks og spåkvinde!" sagde en landmand fra omegnen af Stirling, "hun forgør kvæget."

"Det kan hun ikke," sagde en anden vismand af den samme håndtering. "Robin Oig er ikke den karl, der lader en stud gå, uden at have slået St. Mungos knude på dens hale. Og det middel trodser den bedste heks, der nogensinde er fløjet over Dimayet på et kosteskaft."

Det er måske ikke læseren ligegyldigt at erfare, at det højlandske kvæg er særligt udsat for at blive hjemsøgt af hekseri og trolddom, hvilket fornuftige folk værger sig mod ved at slå disse kunstfærdige knuder på hårdusken i enden på tyrenes haler.

Men den gamle kvinde, der havde været genstand for landmandens mistanke, syntes kun at bekymre sig om kvægdriveren, uden at skænke hans kvæg nogen som helst opmærksomhed. Robin derimod syntes at blive noget utålmodig over hendes komme.

"Hvad er det for et gammeldags indfald," sagde han, "der har ført Jer så tidligt fra arnekrogen i dag, faster? Jeg sagde Jer jo farvel og fik Jeres velsignelse i aftes."

"Og gav mig flere sølvpenge, end denne unyttige gamle kvinde kan bruge, til du kommer tilbage, du min hjertes fugl,"

sagde sybillen. "Men kun lidt vil jeg ænse den føde, der nærer mig, den ild, der varmer mig, eller Guds egen velsignede sol, skulle andet end godt times min faders sønnesøn. Lad mig derfor gå *deasil*'en omkring dig, på det at du må drage trygt ud til det fjerne, fremmede land og komme velbeholden tilbage."

Halvt forlegen og halvt smilende blev Robin Oig stående og betydede de tilstedeværende, at han kun af føjelighed opfyldte den gamle kones begæring. Imidlertid foretog hun med vaklende skridt rundt omkring ham den forsonende ceremoni, som efter nogles mening hidrører fra den druidiske gudelære og som bekendt består i, at den, der foretager en sådan *deasil*, går tre gange rundt om den, der er genstand for ceremonien, og passer nøje på at gå med solen. Men pludseligt blev hun stående og udbrød i en overrasket og forfærdet tone: "Sønnesøn af min fader, der er blod på din hånd."

"Ti for Guds skyld stille, faster," sagde Robin Oig. "I bringer Jer i flere forlegenheder ved Jeres *taishataragh* [Note 4)],end I kan komme ud af igen i mange dage."

Den gamle kone gentog kun med en forskrækket mine: "Der er blod på din hånd, og det er engelsk blod. Gælerens blod er mørkere og rødere. Lad os se – lad os –"

Førend Robin Oig kunne forhindre hende i det, hvilket også kun kunne være sket ved ligefrem vold, så hastige og bestemte var hendes bevægelser, havde hun bemægtiget sig den mellem folderne af hans plaid gemte dolk, som hun nu rakte i vejret, idet hun, skønt den blinkede ren og blank i solen, udbrød:

"Blod, blod – atter saksisk blod. Drag ikke til England i dag, Robin Oig M'Combich!"

"Sniksnak," svarede Robin Oig, "det lader sig ikke gøre, så kunne jeg næsten lige så gerne rømme af landet. Skam jer, faster. Giv mig dolken. På farven kan ikke ses forskellen mellem blodet af en sort og af en hvid stud, og så vil I tale om kunne skelne saksisk blod fra gælisk. Alle mennesker har deres blod fra Adam, faster. Giv mig min *skene-dhu* og lad mig gå min gang. Jeg kunne nu allerede have været halvvejs til Stirling bro. Giv mig min dolk og lad mig gå."

"Aldrig giver jeg dig den," sagde en gamle kone, "og ikke slipper jeg din plaid, før du har lovet mig ikke at bære dette ulykkebringende våben."

De tilstedeværende kvinder trængte ligeledes ind på ham og sagde, at kun få af hans fasters ord faldt ørkesløse til jorden, og da de lavlandske landmænd vedblev at se fortrædeligt på optrinnet, besluttede Robin Oig at gøre ende på det, hvad det så skulle koste.

"Nu vel da," sagde den unge kvægdriver, idet han rakte Hugh Morrison skeden til kniven, "lavlændere lægger ikke vægt på en sådan overtro. Gem min dolk for mig. Jeg kan ikke forære Jer den, da den har tilhørt min fader. Men da Deres høveder følger med vore, har jeg intet imod, at den bliver i jeres værge og ikke i mit. Er du så fornøjet, faster?"

"Jeg får vel være det," sagde den gamle kone, "det vil sige, hvis lavlænderen er vanvittig nok til at ville gå med kniven."

Den kraftige vesterbo lo højlydt.

"Hør, min gode kone," sagde han, "jeg er Hugh Morrison fra Glenlae og nedstammer fra de mandige Morrisoner, som ingensinde i deres liv brugte korte våben mod nogen, og heller ikke havde de det nødigt. De havde deres slagsværd, og jeg,"

tilføjede han, idet han fremviste en vældig knippel, "har denne her lille gren. At slås med knive over borde overlader jeg til John Højlænder. I skal ikke fnyse ad mig, højlændere og mindst af alle Dem, Robin. Jeg skal nok gemme den stump kniv for jer, hvis I er bange for den gamle spåkvindes snak, og give jer den igen, når I forlanger den."

Robin fandt ikke videre behag i en vis del af Hugh Morrisons tale, men da han på sin rejser havde lært mere tålmodighed, end der oprindeligt havde hørt til hans højlandske natur, modtog han de mandige Morrisoners ætlings tilbud, uden at have noget at udsætte på den noget hånlige måde, hvorpå det var blevet fremsat.

"Havde han ikke haft sin morgendram i hovedet og været andet end en Dumfriesshire stud oven i købet, ville han have talt mere som en gentleman. Men man kan jo ikke forlange mere end et brøl af en okse. Det er en skam, at min faders kniv skulle komme til at hakke finker til en karl som han."

Med disse ord (som han dog fremsagde på gælisk) drev Robin på sit kvæg og vinkede farvel til alle dem, der stod bagved ham. Han havde så meget des større hastværk, som han i Falkirk skulle møde med en kammerat og fagbroder, med hvem han agtede at rejse i selskab.

Robin Oigs udkårne ven var en ung englænder ved navn Harry Wakefield, der var velbekendt på alle markeder i det nordlige og på sin vis lige så navnkundig og anset som vor højlandske oksedriver. Han var henved seks fod høj og ypperligt skabt til brydning og nævekamp, og skønt han måske kunne have fundet sin overmand blandt disse idrætters regelmæssige dyrkere, kunne han dog af en landsbymand at være give en

hvilken som helst dilettant i nævefægtningens kunst et ganske anstændigt livfuld hug. I sin fulde herlighed viste han sig ved væddeløbene ved Doncaster, hvor han holdt sin guinea og i almindelighed vandt, og heller ikke stod der nogen hanekamp i Dorkshire, hvor kvægavlerne var berømte for dem, uden at han var til stede ved den, når hans forretninger tillod ham det. For skønt Harry Wakefield var en lystig fyr og en ven af glæden og dens tilflugtssteder, var han tillige sindig, og ikke engang den forsigtige Robin Oig M'Combich kunne passe bedre på det rene væsen. Hans fridage var virkelig fridage, men hans arbejdsdage optaget af adstadig og udholdende virksomhed. Af ydre og sindelag var Wakefield et sandt mønster på Gammelenglands frejdige bønder, hvis alenlange pile i så mange hundrede slag hævdede dets overlegenhed over alle andre folkefærd, og hvis gode sabler i vore dage er dets bedste og tryggeste værn. Hans munterhed var let vakt, for da han var kraftig af lemmer og helbred og levede i gode kår, var han altid oplagt til at finde behag i alt, hvad der omgav ham, og de vanskeligheder, der af og til kunne møde ham på hans vej, var for en mand med hans viljekraft snarere anledninger til morskab end til alvorlig ærgrelse. Med trods alle disse et let sinds fortrin, var vor unge engelske kvægdriver ikke uden sine mangler, idet han var opfarende, ja til tider næsten kivagtig, og måske ikke mindst tilbøjelig til at afgøre sine tvistigheder med næverne, fordi han kun traf på få modstandere, som kunne stå sig mod ham i boksning.

Det er vanskeligt at sige, hvorledes Harry Wakefield og Robin Oig fra først af var blevet gode venner, men vist er det, at der var opstået et nært bekendtskab imellem dem, skønt de

tilsyneladende kun havde få genstande for samtale eller attrå til fælles, så snart de ophørte at tale om stude. Robin Oig talte kun meget dårligt engelsk, når talen var om andet end okser og kvier, og Harry Wakefield kunne aldrig få sin brede yorkshireske tunge til at udtale et eneste gælisk ord. Forgæves anvendte Robin en hel formiddag, mens de vandrede over Minch hede, på forsøg på at lære sin ledsager den rette udtale af kendingsordet *llhu*, der på gælisk betyder en kalv. Fra Traquair til Murder Kairn genlød bakkerne af sakserens skurrende angreb på det umedgørlige enstavelsesord og af den hjertelige latter, der fulgte efter ethvert mislykket forsøg. Men de forstod også at vække genlyden på smukkere måder. For Wakefield kunde synge mangen vise til Molls, Susans og Cicelys pris, og Robin Oig havde et ejendommeligt snit på at fløjte uendelige *pibroch*'er [Note 5] med alle deres udviklinger og, hvad der lød behageligere i hans sydlandske ledsagers øren, kunne mange nordlandske, både livlige og rørende melodier, til hvilke Wakefield lærte at synge bas. Således var det, skønt Robin næppe ville kunne have fattet sin ledsagers historier om hestevæddeløb, hanekampe og rævejagter, og hans egne sagn om klankampe og strejftog, blandede med fortællinger om højlandske nisser og elverfolk ville været uforståeligt snak for hans staldbroder. Ikke desto mindre lykkedes dem at finde en vis fornøjelse i hinandens selskab, som for tre år siden havde foranlediget dem til at slå sig sammen og vandre i forening, når målet for deres rejse tillod det. De havde også hver især deres fordele af dette samkvem, for hvor kunne englænderen havde fundet en vejviser gennem det vestlige højland som Robin Oig M'Combich? Og når de var på, hvad Harry kaldte *den rigtige side*

af grænsen, stod hans bekendtskaber, der var omfattende, og hans pung, der var tung, altid til hans højlandske vens tjeneste, og ved mange lejligheder kom hans rundhåndethed denne betydeligt til gode.

Andet kapitel

Hvor sås vel sådanne venner to –
Hvor kunne de usåttes blive –
Jo, så det var, han havde ham kær
Og tænkte på ham at gengælde,
Og da han ej havde venner fler,
Han lod ham føle sin vælde.

– Duke upon Duke

De to venner havde i sædvanlig enighed og hjertelighed tilbagelagt de græsrige, øde strækninger i Liddesdale og var kommet over på den anden side af grænsen til den del af Cumberland, som udtrykkeligt kaldes Almindingen. I disse folketomme egne havde vore to kvægdriveres okser kunnet ernære sig ved at samle sig føden langs vejen eller ved at benytte den fristende lejlighed til at bryde ind på en nærliggende græsmark, når et sådant tilfælde viste sig. Men nu forandrede omgivelserne sig, idet de kom ind i en frugtbar og indhegnet egn, hvor sådanne friheder ikke lod sig tage ustraffet eller uden foregående aftale og overenskomst med grundejeren, og det så meget mere som der snart skulle holdes et stort marked, hvor både den skotske og den engelske driver ventede at skulle afsætte en del af sine høveder, som det derfor var ønskeligt at kunne fremstille i god, udhvilet stand. Da det af denne grund var vanskeligt at få græsning, og det endda kun mod høj betaling, nødtes de to venner til at skilles for hver især at sørge for deres kreaturer. Uheldigvis traf det sig nu, at de begge,

hinanden uafvidende, søgte at leje den græsgang, de behøvede, hos en formuende herremand, hvis ejendom lå der i nærheden. Den engelske kvægdriver henvendte sig til forvalteren, som han kendte. Nu traf det sig således, at den cumberlandske herremand, der havde fattet mistanke til sin undergivnes ærlighed, havde taget sine forholdsregler for at komme til kundskab om, hvorvidt denne mistanke var grundet eller ikke, og befalet, at enhver forespørgsel om at få hans indhegnede løkker til leje skulle henvises til ham selv. Men da mr. Ireby dagen i forvejen var rejst nogle mil nordpå, fandt forvalteren for godt at betragte dette bånd på sin uindskrænkede myndighed som foreløbigt hævet og antog, at han bedst ville fremme sin herres og måske også sin egen fordel ved at slutte overenskomst med Harry Wakefield. Imidlertid blev Robin Oig, der var uvidende om, hvad hans staldbroder havde taget sig for, indhentet af en godmodigt udseende, rask lille mand, der, iført snævre skindbukser og med langhalsede, blanke sporer på hælene, red på en efter tidens skik på manke og øren nok så pynteligt studset kleppert. Efter at denne rytter havde fremsat et par passende spørgsmål om markeder og kvægpriser, tog Robin, der mærkede, at han havde en forstandig og høflig mand for sig, sig den frihed at spørge ham, om han ikke kunne sige ham, om der var græsning at få til leje der i nærheden til midlertidig afbenyttelse for hans kvæg. Dette spørgsmål kunne han ikke have fremsat for villigere øren. For herren i skindbukserne var den samme herremand, med hvis forvalter Harry Wakefield havde sluttet eller var i begreb med at slutte overenskomst.

"Det er heldigt for Dem, min snilde skotte," sagde mr. Ireby, "at I har talt med mig, for jeg kan se, at Deres kreaturer har gjort deres dagsgerning, og den eneste mark i tre miles omkreds, der ikke er optaget, tilhører mig."

"De kunne godt gå to, tre, fire mil endnu," sagde den forsigtige skotte; "men hvad forlanger Deres Velbyrdighed for stykket af dem, hvis De vil leje mig marken for to eller tre dage?"

"Det skulle vi nok komme ud af, Sawney [Note 6)], hvis I vil overlade mig seks stykker ungkvæg til staldfodring for en rimelig pris."

"Hvilke ville Deres Velbyrdighed så tage?"

"Nå, lad mig se – de to sorte – den brune – kullede – den med det krogede horn – og den brogede. Hvad skulle de koste stykket?"

"Ah," sagde Robin, "Deres Velbyrdighed er en kender, en rigtig kender. Jeg kunne ikke selv bedre have taget de seks bedste ud, skønt jeg dog kender dem, som om de kunne være mine børn, de stakler."

"Nå, men hvad koster de stykket, Sawney?" vedblev mr. Ireby.

"Priserne var høje i Doune og Falkirk," svarede Robin.

Og nu fortsattes samtalen, til de var blevet enige om prisen for ungkvæget, hvortil herremanden føjede den midlertidige afbenyttelse af løkken for kvæget i tilgift, så at Robin fandt, at han havde gjort en meget god handel, hvis græsningen blot var nogenlunde tålelig. Herremanden lod sin kleppert gå i skridtgang ved siden af driften, dels for at vise ham vej og sætte ham i besiddelse af løkken, og dels for at høre det nyeste nyt fra markederne i det nordlige.

De kom til løkken, og græsningen syntes at være ypperlig, men hvor forundrede blev de ikke, da de så forvalteren ganske roligt lukke Harry Wakefields kvæg ind i dette græsrige Gosen, som nyligt af ejeren selv var blevet overladt til Robin Oig M'Combich. Mr. Ireby gav sin hest sporerne og jog hen til sin undergivne og tilkendegav, da han havde fået at vide, hvad der var forefaldet mellem de pågældende, i al korthed den engelske kvægdriver, at hans forvalter havde lejet ham løkken uden hans bemyndigelse, og at han kunne søge sig græsning til sit kvæg, hvor han ville, men her fik han ingen. Tillige gav han forvalteren en alvorlig irettesættelse, fordi han havde overtrådt hans befalinger, og pålagde ham ufortøvet at være behjælpelig med at få Harry Wakefields sultne og trætte kvæg, som netop var begyndt at gøre sig til gode med et ualmindelig rigeligt måltid, ud af løkken og drive det, der tilhørte hans kammerat, som den engelske kvægdriver betragtede som en rival, ind i den.

De følelser, der rørte sig hos Wakefield, tilskyndede ham til at modsætte sig mr. Rebys bestemmelse, men enhver englænder forstår sig ganske godt på lov og ret, og da forvalteren, John Fleecebumpkin, indrømmede, at han havde overskredet sin fuldmagt, erkendte Wakefield, at der ikke var andet for ham at gøre end at samle sine sultne og skuffede kreaturer og drive dem et andet sted hen, hvor de kunne få noget at æde. Robin Oig så med beklagelse, hvad der var hændt og tilbød ufortøvet sin engelske ven, at han måtte dele den omtvistede mark med ham, men Wakefields stolthed var hårdt krænket, og han svarede hånligt: "Behold den alene, mand, behold den alene. Et kirsebær er for lille til to! Du må skamme dig, jeg ville ikke kysse nogens skoremme for at få lov til at bage i hans ovn."

Bedrøvet, men ikke forundret over sin staldbroders uvilje, bad Robin Oig sin ven blot at vente en time, til han havde været oppe hos squiren og fået betaling for det kvæg, han havde solgt, så ville han komme tilbage og hjælpe ham at drive hans kreaturer til et bekvemt rastested og forklare ham hele misforståelsen, men englænderen fortsatte fuld af harme: "Så du har solgt? Å ja, du ved nok, når du skal handle. Gå Fanden i vold, jeg vil ikke mere se dit falske ansigt. Du burde skamme dig ved at se mig i øjnene."

"Jeg skammer mig ikke ved at se nogen i øjnene," sagde Robin Oig noget hidsigt, "og hvad mere er, så vil jeg endnu den dag i dag se dig i øjnene, hvis du vil vente på mig nede i kroen."

"Du gjorde måske bedst i at blive borte!" sagde hans kammerat, og idet han vendte sin tidligere ven ryggen, drev han sine høveder sammen, hvormed forvalteren hjalp ham, drevet af et halvt oprigtigt, halvt forstilt ønske om at se Wakefield bragt ud af sin forlegenhed.

Efter at have tilbragt nogen tid med at underhandle med mere end en af landmændene der på egnen, som enten ikke kunne eller ikke ville afstå den attråede græsning, nåede Harry Wakefield omsider, drevet af nødvendigheden, sit mål ved hjælp af værten i den kro, hvor Robin Oig og han, da de første gang var skiltes, havde aftalt at tilbringe natten. Værten samtykkede nemlig i, at han måtte drive sit kvæg ind på et goldt stykke hedeland mod en betaling, der kun var lidt ringere end den, forvalteren havde forlangt for den omtvistede løkke, og den mådelige græsning såvel som den betaling, der skulle gives for den, blev nu i hans øjne kun en yderligere følge af det brud på venskab og redelighed, hvori hans skotske kammerat havde

gjort sig skyldig. Denne retning af Wakefields lidenskaber opmuntredes af forvalteren, der havde sine særlige grunde til at være opbragt på stakkels Robin som den ufrivillige årsag i, at han var faldet i unåde hos sin herre, samt kromanden og to, tre tilfældige gæster, der ophidsede kvægdriverens forbitrelse mod hans fordums ven dels på grund af det gamle nag til skotterne, som, hvis det overhovedet findes nogetsteds, endnu ulmer i grænsegrevskaberne, og dels af den almindelige lyst til at sætte splid mellem folk, der, til ære for Adams børn være det sagt, udmærker menneskeslægten i alle livsstillinger. Det gode øl, der stedse ægger og overdriver herskende lidenskaber, hvad enten de er milde eller umilde, undlod heller ikke ved denne lejlighed at gøre sin virkning, og der tømtes mere end et krus på falske venners og strenge herrers fordærvelse.

Imidlertid fandt mr. Ireby en vis adspredelse i at opholde den nordlandske kvægdriver på sin gamle gård og lod et stort stykke koldt oksekød og et skummende krus hjemmebrygget øl sætte frem for skotten i kældermesterens kammer, hvor han glædede sig over det hjertelige velbehag, hvormed disse uvante fødemidler fortæredes af Robin Oig M'Combich. Herremanden selv tændte sin pibe og forligede sin patriciske værdighed med sin lyst til at sladre om landbosager ved at gå frem og tilbage, mens han talte med sin gæst.

"Jeg kom forbi en anden drift kvæg, som blev drevet af en af Deres landsmænd," sagde herremanden; "kreaturerne var noget mindre end Deres og for det meste små, og det var en svær mand, der var med dem, dog uden skørt og med et par anstændige bukser. Ved De, hvem det kan være?"

"Det kan ikke være nogen anden end Hughie Morrison, skønt jeg ikke havde troet, at han var så nær. Han har halet en hel dag ind på os, men hans argyleshirere må være trætte i skankerne. Hvor langt var han bagude?"

"Nå, en seks eller syv mil," svarede herremanden, "for jeg kom forbi dem ved Christenbury Crag og indhentede Dem ved kristtornbusken. Er hans høveder trætte, vil han måske skille sig af med nogle af dem."

"Nej, nej, Hughie Morrison er ikke den mand, der indlader sig på at handle. Om den slags må De henvende Dem til en højlænder som Robin Oig. Men nu vil jeg sige Dem god nat og gå ned til kroen for at se, om Harry Waakfelts arrighed er gået over."

Snakken gik stadig lystigt blandt gæsterne i kroen, og Robin Oigs troløshed stadig genstanden for deres samtale, da den formentlige forbryder trådte ind i stuen. Hans komme afbrød, som det gerne plejer at gå i sådanne tilfælde, øjeblikkeligt de forhandlinger, hvortil han havde afgivet emnet, og han modtoges af selskabet med den isnende kulde, der mere end tusinde udråb siger en fremmed, at han er uvelkommen. Overrasket og fornærmet, men ikke skræmt af den modtagelse han således fik, trådte Robin ind med en uforfærdet, ja endog stolt mine, indlod sig ikke på at hilse, da han så, at ingen hilste på ham, og satte sig ved skorstenen et lille stykke fra det bord, ved hvilket Harry Wakefield, forvalteren og to eller tre andre personer havde taget plads. I det cumberlandske køkken ville der været plads til en endnu længere adskillelse.

Da Robin var kommet til sæde, tændte han sin pibe og forlangte et krus ale til to pence.

"Vi har ikke topenny-ale," svarede værten, Ralph Heskett, "men da De selv holder Dem med tobak, holder De Dem vel sagtens også med drikkevarer, således er det jo skik i Deres hjemstavn."

"Skam dig, mand," sagde værtinden, en venlig, opmærksom husmoder, og skyndte sig at forsyne gæsten med drikkevarer. "Du ved meget godt, hvad det er, den fremmede ønsker, og det hører til din håndtering at være høflig, mand. Du burde vide, at selv om skotten er tarvelig i sin fortæring, er han dog en sikker betaler."

Uden at ænse denne ægteskabelige samtale, tog højlænderen kruset og drak, med en almindelig hilsen til det øvrige selskab, dette til med den tiltalende skål: "På et godt marked."

"Det var bedre," sagde en af landmændene, "Om vinden blæste færre prangere herned nord fra og færre højlandske vantrivninger, som æder de engelske enge op."

"Der tager du sandelig fejl, min ven," svarede Robin roligt. "Det er fede englændere, som æder vore stolte kreaturer, de stakler."

"Gid nogen ville æde deres drivere med," sagde en anden. "En ærlig englænder kan ikke tjene sit brød, hvor de færdes."

"Eller en redelig tjener står sig godt hos sin herre, uden at de skulle lumske sig ind mellem ham og solskinnet," sagde forvalteren.

"Skal det være løjer," sagde Robin Oig, "er det for mange løjer med et enkelt menneske."

"Det er ikke løjer, men ramme alvor," sagde forvalteren. "Hør en gang, mr. Robin Ogy, eller hvad De nu hedder, det er i sin orden, at får at vide, at vi alle er af en og samme mening, og det

er den, at De har opført Dem som en lumpen karl imod Deres ven, mr. Harry Wakefield."

"Ganske vist, ganske vist," svarede Robin med største fatning, "og De er nogle rigtig gode dommere, for hvis forstand og levemåde jeg ikke giver en pris tobak. Ved mr. Harry Waakfelt, hvor han er blevet fornærmet, så ved han også hvor han kan få oprejsning."

"Han siger sandhed," sagde Wakefield, der delt mellem sin harme over Robins adfærd og sine genvågnende følelser af velvilje imod ham havde hørt på, hvad der var forefaldet.

Han rejste sig nu op og gik hen mod Robin, der ligeledes rejste sig og rakte ham hånden.

"Det var ret, Harry – gå løs på ham – giv ham løn som forskyldt," lød det fra alle sider; "garv hans skind – lad ham smage Deres næver."

"Hold mund, alle til hobe, og gå ad..." sagde Wakefield, hvorpå han henvendte sig til sin kammerat og med en blanding af agtelse og trods greb hans hånd. "Du har handlet ilde nok mod mig i dag, Robin," sagde han, "men er det din mening at række mig hånden som en ærlig karl og i al mindelighed prøve en dyst med mig ude på grønnningen, ville vi være bedre venner end nogensinde før."

"Ville det ikke være bedre at være gode venner uden flere ophævelser?" sagde Robin. "Vort venskab er bedre tjent med hele end med knækkede ribben."

Harry Wakefield slap sin vens hånd, eller slyngede den rettere sagt fra sig.

"Jeg troede ikke, at jeg i tre år havde søgt selskab med en kryster."

"Kryster passer ikke til nogen af mit navn," sagde Robin, som, skønt hans øjne begyndte at tindre, dog endnu stedse bevarede sin fatning. "Det var ingen krysters ben eller hænder, Harry Waakfelt, som trak dig op af vadestedet i Frew, da du begyndte at drive ned ad den sorte klippe og hver ål i floden ventede på sin part af dig."

"Også det er sandt nok," sagde englænderen, slået af denne påberåbelse.

"Guds død," udbrød forvalteren, "Harry Wakefield, den raskeste gut på markederne i Whitson, Wooler, Carlisle og Stagshaw, vil da vel ikke krybe i skjul? Det kommer der af at omgås med skørter og huer. Folk glemmer brugen af deres næver."

"Jeg kunne vise jer, herr bondeplager, at jeg ikke har glemt brugen af mine," sagde Wakefield og fortsatte: "Det går ikke an, Robin. Vi må tage en tørn med hinanden, hvis vi ikke vil blive til folkesnak for hele egnen. Jeg vil være en skælm, om jeg skal gøre dig skade, ja jeg vil trække handsker på, hvis du vil have det. Kom og træd frem som en mand!"

"For at lade mig banke som en hund," sagde Robin. "Er der nogen forstand i det? Tror du, at jeg har gjort dig uret, vil jeg gå med dig til dommeren, skønt jeg hverken forstår mig på hans lov eller hans sprog."

"Nej, nej," istemte de tilstedeværende, "ingen rettergang, et livfuld prygl, og så gode venner igen."

"Men," vedblev Robin, "om jeg nu også skal slås, så forstår jeg mig dog ikke på at slås som en abekat med hænder og negle."

"Hvorledes vil du da slås?" spurgte hans modstander, "skønt det rimeligvis i alle tilfælde vil holde hårdt at få dig dertil!"

"Jeg vil slås med slagsværd og holde inde ved det første blod som en gentleman."

En lydelig skoggerlatter blev svaret på dette tilbud, som snarere var undsluppet stakkels Robins svulmende følelser, end blevet tilsagt ham af hans sunde forstand.

"Gentleman," gentoges der fra alle sider med uslukkelig latter. "En dejlig gentleman, skal Gud vide. Kan du ikke skaffe denne gentleman et sværd at slås med, Ralph Heskett?"

"Nej, men jeg kan sende bud til rustkammeret i Carlisle og vil låne dem to høtyve, hvormed de kunne hjælpe sig så længe."

"Sniksnak," sagde en anden, "de drabelige skotter kommer til verden med den blå hue på hovedet og dolk og pistol i bæltet."

"Det er bedst at sende bud til herremanden på Corby Castle," sagde forvalteren, "og bede ham komme og være denne gentlemans sekundant."

Under denne strøm af stikpiller greb højlænderen instinktmæssigt mellem folderne af sin plaid.

"Dog det er bedst, at det er som det er," sagde han på sit modersmål. "Hundrede forbandelser over de flæskeædere [Note 7)], der hverken kender til sømmelighed eller høflighed."

"Gør plads, allesammen," sagde han og nærmede sig døren.

Men hans tidligere ven stillede sig i vejen for ham med sin svære krop og forhindrede ham i at forlade huset, og da Robin Oig forsøgte at bane sig vej med magt, kastede han ham i gulvet lige så let, som en dreng river en kegle over ende.

"Slå kreds, slå kreds," råbtes der nu, så at de sodede lægter øg skinkerne, der hang på dem, rystede og tallerkenerne i køkkenrækken klaprede mod hinanden.

"Godt gjort, Harry! – Giv ham hvad han har fortjent, Harry. Tag jer i agt for ham – han ser sit eget blod."

Således lød udråbene, mens højlænderen, der i sin harme glemte al sin koldblodighed og forsigtighed, sprang op fra gulvet og fo'r løs på sin modstander med en tirret tigers raseri, smidighed og hævngerrighed. Men hvornår har forbitrelse vel kunnet måle sig med øvelse og smidighed? Robin Oig kastedes atter til jorden i den ulige kamp, og da slaget nødvendigvis var drøjt, blev han liggende ubevægelig på køkkengulvet. Værtinden løb til for at yde ham hjælp, men forvalteren ville ikke tillade hende at komme ham nær.

"Lad ham ligge," sagde han. "Han kommer nok til sig selv igen og vender kløerne imod. Han har endnu ikke fået halvdelen af, hvad han kan have godt af."

"Da har han dog fået alt, hvad jeg agter at give ham," sagde hans modstander, hvis hjerte begyndte at formildes mod hans gamle kammerat, "og jeg kunne næsten have lyst til at give Dem selv resten, herr forvalter, da det lader til, at De forstår Dem på tingene, hvorimod Robin ikke havde forstand nok til at trække ud, førend han begyndte, men sloges, mens hans plaid dinglede omkring ham. Rejs dig op, Robin, nu er vi gode venner igen, og jeg gad høre nogen sige et ondt ord om dig og dit fædreland!"

Robin Oig beherskedes endnu af sin harme og længtes efter at forny kampen, men da han på den ene side holdtes tilbage af den fredsstiftende mrs. Heskett og på den anden så, at Wakefield ikke længere havde i sinde at begynde igen, gik hans raseri over til en mørk tværhed.

"Nå, nå, tag dig det nu ikke så nær," sagde den godmodige englænder med sit fædrelands forsonlighed. "Ræk mig din

hånd, så vil vi være bedre venner end nogensinde før."

"Venner," udbrød Robin Oig med stærkt eftertryk. "Venner? Aldrig! Tag dig i agt, Harry Waakfelt!"

"Gid da Cromwells forbandelse komme over din skotske stolthed, som manden siger i komedien, og gør du dit værste og vær fordømt, for efter et slagsmål kan den ene ikke sige mere til den anden, end at det gør ham ondt."

I denne stemning skiltes vennerne, og Robin Oig tog stiltiende et pengestykke frem, kastede det på bordet og forlod kroen. Men idet han vendte sig om i døren, truede han med sin hånd ad Wakefield og pegede op ad med sin pegefinger på en måde, som enten kunne betyde en trussel eller en advarsel. Derpå forsvandt han i måneskinnet.

Efter hans bortgang veksledes der nogle ord mellem forvalteren, der gjorde sig til af at være et stykke af en slagsbroder, og Harry Wakefield, der nu med højmodigt vægelsind ikke var utilbøjelig til at begynde på en ny kamp til forsvar for Robin Oigs rygte, "skønt han ikke kunne bruge sine næver som en englænder, da det ikke faldt ham naturligt", men mrs. Heskett forebyggede ved sin bestemte mellemkomst, at der blev noget af denne anden strid. "Der skulle ikke være mere slagsmål i hendes hus," sagde hun; "der havde allerede været for meget. Og mr. Wakefield," tilføjede hun, "kan endnu få at se, hvad det vil sige at gøre en god ven til en dødsfjende."

"Bah, mistress! Robin Oig er en ærlig karl og vil ikke bære nag."

"Det skal du ikke stole på. Kender du ikke skotternes hårde sind, hvor meget du så har haft med dem at bestille? Men jeg bør kende det, da min moder var fra Skotland."

"Hvad det er så let at mærke på hendes datter," sagde Ralph Heskett.

Denne ægteskabelige spydighed gav samtalen en anden retning. Nye gæster trådte ind i gæstestuen eller køkkenet, og andre gik. Samtalen drejede sig om de forestående markeder og efterretningerne om priserne på forskellige steder i Skotland og England. Handler bragtes i stand, og Harry Wakefield var heldig nok til at finde en køber til en del af sit kvæg, og det med betydelig fordel, en begivenhed, der var mere end vigtig nok til at udslette ethvert minde om det ubehagelige slagsmål tidligere på dagen. Men der var dog en, af hvis hukommelse besiddelsen af hvert eneste stykke kvæg mellem Esk og Eden ikke ville kunne have udslettet dette minde.

Det var Robin Oig M'Combich. "At jeg intet våben havde," sagde han, "og det for første gang i mit liv! Gid den tunge må visne, som byder højlænderen at skilles fra hans dolk? hans dolk? ha! det engelske blod! Min fasters ord – hvornår er hendes ord vel faldet ørkesløst til jorden?" Mindet om den skæbnesvangre spådom styrkede det morderske forsæt, som nu opstod i hans sjæl.

"Ha, Morrison kan ikke være mange mil herfra, og om det end var hundrede, hvad gjorde så det til sagen!"

Hans heftige sind havde nu en bestemt hensigt og bevæggrund, og han vendte sit fødelands rappe fod mod de ødemarker, gennem hvilke han af mr. Rebys fortælling vidste, at Morrison nærmede sig. Hans sind var fuldstændig optaget af den fornærmelse, han havde lidt af en ven – og af attråen efter hævn over den, som han nu anså for sin bitreste fjende. De hengemte forestillinger om hans egen vigtighed og anseelse,

om indbildt byrd og fornemhed var, ligesom gnierens skat, blevet ham så meget dyrebarere, fordi han havde kunnet glæde sig ved dem i hemmelighed. Men denne skat var blevet plyndret. De afguder, han hemmeligt havde tilbedt, var blevet beskæmmede og vanhelligede. Efter at være blevet spottet, mishandlet og pryglet, var han i sit eget omdømme ikke længere det navn, han bar, eller den æt, hvortil han hørte, værdig. Han havde intet beholdt tilbage, intet, undtagen hævnen, og da denne betragtning føjede en æggende spore til alle hans skridt, besluttede han, at hævnen skulle blive lige så pludselig og iøjnefaldende, som fornærmelsen havde været det.

Da Robin Oig gik ud af krodøren, lå der mindst syv eller otte engelske mil mellem Morrison og ham. Han kom kun langsomt fremad på grund af sit kvægs sendrægtige gang. Denne lod de i det klare novembermåneskin af rimfrost glimtende stubmarker, hække, klippestykker og sorte heder bag sig med en fart af seks mil i timen. Og nu hørtes Morrisons kvægs fjerne brølen. Nu sås det at snige sig frem som muldvarpe i størrelse og langsomhed på hedemosens vide udstrækning, og nu mødte han det, gik det forbi og standsede dets driver.

"Gud se i nåde til os," sagde sydlændingen. "Er det Dem, Robin M'Combich, eller Deres genfærd?"

"Det er Robin Oig M'Combich," svarede højlænderen, "og det er det ikke. Men bryd Dem ikke om det, men giv mig blot min *skene-dhu*."

"Hvad, vil I tilbage til højlandene? Pokker heller, har solgt alt førend markedet! Det kalder jeg at handle."

"Jeg har ikke solgt; jeg går ikke nord på, går måske aldrig mere nord på. Men giv mig dolken, Hugh Morrison, eller vi

bliver uvenner."

"Nej, Robin, jeg vil vide bedre besked, før jeg giver Dem den. Den er et farligt våben i en højlænders hånd, og jeg er bange for, at De har ondt i sinde med den."

"Sniksnak. Lad mig få mit våben," sagde Robin Oig utålmodigt.

"Jeg vil snakke rent ud af posen med Dem," sagde hans velmenende ven, "og sige Dem, hvad der er bedre end nok så mange dolke. Vid, at højlændere og lavlændere og grænseboere alle er en mands sønner, når de er kommet over den skotske grænse. Se, karlene fra Eskdale og Lockerby, gutterne og de fire dandier fra Lustruther og stridbare Charlie og en hel del flere grå plaider kommer bagefter mig, og er blevet forurettet, så har De en mandig Morrisons hånd på, at vi vil skaffe jer oprejsning, om så både Carlisle og Stanwix stod imod jer."

"Oprigtig talt," sagde Robin Oig for at skuffe sin vens mistanke, "så har jeg ladet mig hverve til den Sorte Vagt [Note 8)] og skal afsted i morgen tidlig."

"Hverve? Var De gal eller drukken? De må købe Dem fri. Jeg kan låne Dem tyve banknoter og tyve til, hvis jeg får mit kvæg solgt."

"Jeg takker jer – takker jer, Hughie, men jeg går med en god vilje den gang, jeg går. Giv mig derfor dolken – dolken."

"Der har De den da, siden mindre ikke kan gøre det, men tænk på hvad jeg har sagt. Det vil være sørgelige tidender mellem bakkerne til Balquidder, at Robin Oig M'Combich er kommet på gale veje og blevet grebet."

"Ja, sørgelige tidende i Balquidder, i sandhed," gentog stakkels Robin, "men Gud være med Dem, Hughie, og give Dem

god afsætning. De træffer ikke oftere Robin Oig på torv eller marked."

Med disse ord trykkede han hastigt sin bekendts hånd og vendte med samme fart som før tilbage i den retning, hvorfra han var kommet.

"Der er noget i vejen med knøsen," mumlede Morrison ved sig selv, "men i morgen tidlig får vi måske bedre lys i sagen."

Men længe før morgenen gryede, havde hovedbegivenheden i vor fortælling fundet sted. Der var forløbet to timer efter slagsmålet, og næsten alle havde fuldstændig glemt det, da Robin Oig kom tilbage til Hesketts kro, der pludselig var blevet fuld af alle slags mennesker og den til deres beskaffenhed svarende, forskelligartede larm, så at alvorlig, dæmpet tale blandt mænd, der købslog med hinanden, blandede sig med latter, sang og støjende vittigheder af dem, som ikke havde andet at tage sig til end at gøre sig til gode. Til disse hørte Harry Wakefield, der blandt en grinende klynge af kitler, jernbeslåede sko og lystige engelske ansigter trallede den gamle vise, "Hvad om mit navn er Roger, som kører harve og plov", indtil han blev afbrudt af en velbekendt stemme, der sagde højt og barsk og med et skarpt højlandsk tonefald: "Harry Waakfelt, er du en mand, så rejs dig."

"Hvad er der på færde – hvad er det?" spurgte gæsterne hinanden.

"Det er kun en fordømt skotte," sagde forvalteren, som nu var meget drukken, "som Harry Wakefield hjalp til en skefuld suppe i aften, og som nu er kommet for at få sin kolde kål varmet op igen."

"Harry Waakfelt," gentog den samme ildevarslende røst, "rejs dig, hvis du er en mand."

Der var noget i den dybe og sammentrængte lidenskabelige tone, som tiltrak sig opmærksomhed og vakte rædsel endog ved dens klang alene. Gæsterne veg til side og stirrede på højlænderen, der stod midt iblandt dem med rynkede bryn og træk, der var stive af bestemthed.

"Jeg vil gerne rejse mig, Robin, min gut, men det skal være for at give dig hånden og skylle al uvenlighed ned i et glas. Det er ikke dit mods skyld, mand, at du ikke forstår at knytte dine hænder."

Han stod nu lige foran sin modstander, og hans åbne, umistroiske mine dannede en sælsom modsætning til det urokkelige forsæt, der glimtede vildt, mørkt og hævngerrigt i højlænderens øjne.

"Det er ikke din skyld, mand, at du, da du ikke er så heldig at være en englænder, ikke slås bedre end en skolepige."

"Jeg kan slås," svarede Robin Oig i en barsk, men rolig tone, "og du skal erfare det. Du, Harry Waakfelt, viste mig i dag, hvorledes de saksiske vanbyrdinger slås. Nu viser jeg dig, hvorledes den højlandske *dunniewassel* Note 9) kæmper."

Han lod gerningen følge på ordet og stødte daggerten, som han pludseligt blottede, med en så fordærvelig kraft og sikkerhed i brystet på den engelske landmand, at fæstet frembragte en hul lyd mod brystbenet og den tveæggede od kløvede hans offers hjerte. Harry Wakefield faldt og opgav ånden med et eneste suk, derpå greb hans morder forvalteren i kraven og satte den blodige dolk mod hans strube, idet frygt og overraskelse satte manden ud af stand til at værge sig.

"Det ville ikke være mere end billigt at lægge jer ved siden af ham," sagde han, "men en lumpen øjenskalks blod skal ikke blande sig med en gæv mands på min faders dolk."

Med disse ord stødte Robin manden fra sig med en sådan kraft, at han styrtede om på gulvet, og kastede med sin anden hånd det morderiske våben ind i det blussende tørvebål.

"Så," sagde han, "grib mig nu, hvem der vil og lad ilden aftvætte blodet, hvis den kan."

Da alle endnu blev stående stille af forbavselse, spurgte Robin Oig efter en politibetjent og overgav sig, efter at en sådan var trådt frem, til hans varetægt.

"Det er et blodigt stykke arbejde, du der har gjort," sagde betjenten.

"Skylden er Deres," svarede højlænderen. "Havde De for få timer siden holdt hans hænder borte fra mig, havde han nu været lige så frisk og glad som for to minutter siden."

"Det bliver et tungt ansvar," sagde politibetjenten.

"Det skal De ikke tage Dem nær. Døden betaler enhver gæld og vil også betale denne."

De tilstedeværendes rædsel begyndte nu at vige for harme, og synet af en almindelig yndet kammerat, der var blevet myrdet midt iblandt dem, skønt der efter deres formening kun havde været en så ringe anledning til en så blodig hævn, kunne let have bevæget dem til at dræbe gerningsmanden lige på stedet, hvis politibetjenten ved denne lejlighed ikke havde gjort sin pligt og ved hjælp af nogle af de fornuftigere blandt de tilstedeværende skaffet heste til veje for at bringe fangen til Carlisle, hvor han skulle afvente sin dom, indtil Assiseretten blev holdt. Mens forberedelserne til hans bortførelse blev

truffet, røbede fangen hverken den mindste bevægelse eller sagde et eneste ord. Kun ønskede han, førend han bragtes bort, at se liget, som var blevet løftet op fra gulvet og lagt på det store bord, for hvis øverste ende Harry Wakefield for få minutter siden havde siddet, fuld af liv, kraft og munterhed, indtil lægerne havde undersøgt det dødelige sår. Ligets ansigt var sømmeligt tildækket med et klæde, og til de omkringståendes rædsel og overraskelse, der gav sig luft i et almindeligt, mellem sammenbidte læber udstødt *ah!* trak Robin Oig klædet til side og stirrede med et sørgmodigt, men fast blik på det livløse åsyn, der havde været levende for så kort tid siden, at det smil af godmodig tillid til hans egne kræfter og af såvel forsonlighed som foragt for hans fjende endnu krøllede hans læbe. Mens tilskuerne ventede, at såret, som så nyligt havde oversvømmet værelset med blod, ville udsende nye strømme, når drabsmanden rørte ved liget, lagde Robin Oig igen klædet på plads med det korte udråb: "Han var en smuk mand".

Min fortælling er næsten ude. Den ulykkelige højlænder blev stillet for retten i Carlisle, hvor jeg selv var til stede, og da jeg var en ung skotsk sagfører og nød en vis anseelse, var sheriffen af Cumberland så forekommende at anvise mig en plads på advokatbænken. Sagens omstændigheder oplystes i den orden, hvori jeg har fremstillet dem, og hvor forudindtagne tilhørerne end i førstningen kunne have været mod en så uengelsk forbrydelse som et mord af hævngerrighed, blev dog, da fangens nationale fordomme, som havde bragt ham til at anse sig for plettet med uudslettelig vanære, efter at han havde lidt personlig overlast, var blevet udviklet og hans forudgående tålmodighed, mådeholdenhed og standhaftighed fremhævet,

de engelske tilhøreres højmodighed stemt for snarere at betragte hans forbrydelse som en trodsig udskejelse af en falsk æresfølelse, end som hidrørende fra et af naturen grumt eller af laster fordærvet hjerte. Jeg skal aldrig glemme den ærværdige dommers tale til juryen, skønt jeg den gang ikke var tilbøjelig til at blive videre grebet af det veltalende eller rørende.

"I vor gerning har vi tidligere," sagde han, idet han hentydede til tidligere sager, "drøftet forbrydelser, som vækker modbydelighed og afsky og tillige medfører lovens velfortjente straf. Det er nu vor så meget sørgeligere pligt at anvende dens gavnlige, skønt strenge bestemmelser på et tilfælde af en helt ejendommelig natur, hvori forbrydelsen – for en forbrydelse og tilmed en grov forbrydelse er den – mindre er udsprunget af hjertets ondskab, end af en vildfarelse af forstanden, mindre hidrører fra nogen forestilling om at begå uret, end fra en desværre skæv opfattelse af, hvad der er ret. Vi ser her to mennesker, der, efter hvad der er blevet oplyst, stod i stor anseelse i deres livsstillinger og, som det synes, var knyttet til hinanden ved venskabets bånd, og af hvilke den enes liv allerede er blevet ofret for en falsk retsfølelse, og den anden står i begreb med at lide de krænkede loves straf. Og dog har de begge krav i det mindste på vor medlidenhed, idet de har handlet i uvidenhed om hinandens nationale fordomme og desværre snarere er blevet vildledt end forsætligt er afveget fra den rette vej.

Hvad den oprindelige årsag til misforståelsen angår, må vi af retfærdighed give fangen for skranken medhold. Ved en lovlig overenskomst med ejermanden, mr. Ireby, var han kommet i besiddelse af den mark, der var genstanden for begges attrå, og

dog tilbød han, da han overøstes med i og for sig ufortjente og for et pirreligt sind upåtvivleligt tirrende bebrejdelser, ikke desto mindre for freds og naboskabs skyld at afstå halvdelen af sin erhvervelse. Men hans venskabelige tilbud blev forkastet med foragt. Derpå fulgte optrinnet i kromanden, mr. Hesketts hus, og De vil have lagt mærke til, hvorledes den fremmede blev behandlet af den afdøde og, må jeg desværre tilføje, af de øvrige tilstedeværende, der synes at have ægget ham på en højst fornærmelig måde. Uagtet fangen bad om fred og forlig og tilbød at underkaste sig en fredsdommers eller en af begge parter valgt voldgiftsmands kendelse, blev han forhånet af det hele selskab, der ved denne lejlighed synes at have glemt den nationale regel: "Ærligt spil", og mens han søgte at slippe fredeligt bort, blev han standset, kastet til jorden og slået til blods.

Med en vis ærgrelse hørte jeg – mine herrer edsvorne – min lærde embedsbroder, som åbnede sagen på Kronens vegne, give fangens adfærd ved denne lejlighed en ufordelagtig vending. Han sagde, at fangen havde været bange for at møde sin modstander i en ærlig kamp eller underkaste sig boksningens love og derfor som en fej italiener havde taget sin tilflugt til sin morderiske stilet for at myrde den mand, han ikke have vovet at møde i en mandig strid, og så fangen gyse ved denne del af anklagen med den for en ærlig mand naturlige afsky. Og da jeg ønsker at give mine ord eftertryk, når jeg fremhæver hans virkelige forbrydelse, må jeg overbevise ham om min upartiskhed ved at gendrive alt, hvad der forekommer mig som en ugrundet anklage. Der kan ingen tvivl være om, at fangen er en bestemt, alt for bestemt mand. Gud give, at han havde været

det mindre eller havde fået en bedre dannelse, så at han havde kunnet beherske sig.

Mine herrer, hvad de af min embedsbroder omtalte love angår, da kendes de måske på de steder, hvor der gives tyre-, bjørne- eller hanekampe til bedste, men her er de ubekendte, og selv om det måtte indrømmes, at de indeholder en slags bevis for, at der ikke ligger noget ondt forsæt til grund for denne slags kamp, hvoraf der dog fra tid til anden opstår ulykkestilfælde, kan det dog kun indrømmes, når begge parter befinder sig i *pari casu*, er lige godt bekendte med og lige villige til at underkaste sig denne slags voldgift. Men vil man påstå, at en mand af højere stand og dannelse er nødsaget til at indlade sig på en sådan plump og rå strid med en modstander, der måske er yngre, stærkere og mere øvet end han? Nævekampens love kunne, selv om de som min embedsbroder påstår, måtte støtte sig på det lystige gammelengelske *ærlige spil*, bestemt ikke indeholde en sådan urimelighed. Og, mine herrer edsvorne, ville lovene holde med en engelsk gentleman, der for eksempel brugte sin kårde for at forsvare sig mod et voldsomt personligt angreb som det, fangen har været genstand for, ville de ikke mindre beskytte en fremmed under de samme ubehagelige forhold. Hvis derfor, mine herrer edsvorne, den anklagede, når han således trængtes af en *vis major* som genstand for skældsord af et helt selskab og samtidig truedes af umiddelbar vold fra mindst én af disse og, hvad han havde føje til at frygte, af flere, havde fremtaget det våben, hans landsmænd, efter hvad der er oplyst, plejer at bære hos sig, og den samme ulykkelige omstændighed, som De har hørt skildre i vidneforklaringen, var indtrådt, kunne jeg ikke med god

samvittighed have krævet en kendelse for mord fra Dem. Fangens personlige forsvar kunne vel mere eller mindre have overskredet det af de lovkyndige omtalte *moderamen inculpatæ tutelæ*, men den straf, han derved ville have pådraget sig, ville have været den, der er fastsat for drab og ikke for mord.

Men, mine herrer edsvorne, sagens kerne består i, at *der forløb to timer mellem fornærmelsen og den ulykkelige gengældelse*. Vel tager loven af medlidenhed med den menneskelige svaghed ved et hidsigt håndgemæng hensyn til de lidenskaber, der hersker i et oprørt øjeblik – til fornemmelsen af øjeblikkelig smerte, frygten for yderligere overlast, vanskeligheden af med tilstrækkelig nøjagtighed at afveje, hvor meget voldsomhed der behøves til at beskytte den pågældendes person uden at skade angriberen, er, omend der er ubetinget nødvendigt. Men den tid, der behøves til at gå tolv mil, hvor hurtigt de end tilbagelægges, var tilstrækkeligt til at fangen kunne have fattet sig i den. Og den voldsomhed og det overlæg, hvormed han iværksatte sin hensigt, kunne ikke hidrøre fra vredens eller frygtens lidenskab. Det var et forsæt og en handling af overlagt hævn, hvormed loven hverken kan, vil, eller bør have medlidenhed eller overbærenhed.

Ganske vist kunne vi til formildelse af dette beklagelsesværdige menneskes ulykkelige handling sige os selv, at hans sag er af en helt ejendommelig natur. Det land, hvor han har hjemme, var i mange endnu levendes dage utilgængeligt, ikke alene for Englands love, som ikke engang endnu er trængt derind, men endog for dem, vore naboer i Skotland er undergivet, og som må antages at være og sikkert også er bygget på de almindelige regler for retfærdighed og

billighed, der hersker i ethvert civiliseret land. Ligesom blandt de nordamerikanske indianere, var de forskellige stammer vant til at føre krig med hinanden mellem deres bjerge, så at enhver var nødsaget til at gå bevæbnet for at kunne værge sig. På grund af de forestillinger, disse mennesker havde om deres byrd og vigtighed, anså de sig snarere for kavalerer eller krigsmænd end for bønder i et fredeligt land. Disse nævekampens love, som min embedsbroder kalder dem, var ubekendte for de krigerske bjergboer, og den afgørelse af stridigheder alene med de våben, naturen har givet ethvert menneske, må være forekommet dem lige så lav og urimelig, som den ville forekomme den franske adel at være det. På den anden side må hævnen have været lige så indgroet i deres samfundsvaner som i irokesernes eller mohawkernes, og den er også, som Bacon siger, i grunden kun en slags vild, regelløs retfærdighed, da frygten for gengældelse må holde undertrykkerens hænder tilbage, hvor der ikke er en ordnet lovgivning, som kan lægge bånd på overmodig vold. Men skønt alt dette må indrømmes, og skønt vi må erkende, at når sligt har været tilfældet i højlandene i fangens forfædres tid, må mange sådanne anskuelser og følelser dog stadig indvirke på den nærværende slægt, kan og bør det dog ikke, ikke engang i dette smertelige tilfælde, rokke lovens håndhævelse enten af Dem, mine herrer edsvorne, eller af mig. Civilisationens første øjemed er at sætte den ens for alle hævdede lovs almindelige beskyttelse i stedet for den vilde retfærdighed, enhver selv skaffede sig, alt eftersom hans sværd var langt og hans arm stærk nok dertil. Med en røst, der kun står tilbage for guddommens, siger loven til undersåtten: *Hævnen er min*. Så såre lidenskaben kan få tid til at afkøles og fornuften tid til at

træde til, må den fornærmede vide, at loven er den eneste dommer om ret eller uret mellem parterne og sætter sit ukrænkelige skjold mod ethvert forsøg af den enkelte på selv at skaffe sig oprejsning. Jeg gentager, at dette ulykkelige menneske bør personligt langt mere være genstand for vor medynk end for vor afsky, da han har fejlet af uvidenhed og misforståede begreber om ære, men derfor er hans forbrydelse ikke desmindre et mord, mine herrer, og i Deres ophøjede og vigtige stilling er det Deres pligt at dømme den som sådan. Englændere har lige så vel heftige lidenskaber som skotter, og skulle dette menneskes handling ikke blive straffet, kan der under forskellige påskud blive blottet tusinde daggerter mellem Lands End og Orkneyøerne."

Således tilendebragte den ærværdige dommer, hvad der efter hans øjensynlige sindsbevægelse og de tårer der fyldte hans øjne at dømme, virkelig var et pinligt hverv. Overensstemmende med hans udvikling af forholdene afsagde juryen et *skyldig*, og Robin Oig M'Combich, også kaldet M'Gregor, dømtes fra livet og blev kort efter ført til retterstedet. Han gik med kækt mod sin skæbne i møde og erkendte retfærdigheden af sin dom, men afviste med harme enhver ytring fra dem, der anklagede ham for at have angrebet en ubevæbnet mand. "Jeg giver et liv for det, jeg tog," sagde han, "og hvad mere kan jeg gøre?"

Om "De to kvægdrivere"

Forfatter: Walter Scott (1771-1832).
Org.udgave: *The two drovers*, i *Chronicles of the Canongate*, Cadell & Co. Edinburgh 1827 .
Denne udgave baseret på: *De to Quægdrivere*, i *Fortællinger fra Canongate*, P. G. Philipsens Forlag, København 1869.
Oversætter: Ludvig Moltke (1805-1872).
Redigeret af: Vivi N. Jensen.
Forside: Udsnit af Heywood Hardy (1842-1933): *The Handsome Drover* (1904).

ISBN 978-87-7979-858-8

2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-087-2.

www.ebib1800.dk



Note 1: **Spiogs:** Ben.

Note 2: **Leabhar-dhu:** Sort lommebog.

Note 3: **Sporran:** Taske.

Note 4: **Taishataragh:** Seergave.

Note 5: **Pibroch:** Højlandsk krigsmelodi.

Note 6: **Sawney:** Et øgenavn til skotterne, afledt af Sandy, dvs. Alexander

---

Note 7: **Flæskeæder:** I tidligere tider havde højlænderne en afgjort modbydelighed for flæskekød. *Overs.anm*.

Note 8: **Den Sorte Vagt:** En slags politikorps. *Overs.anm*.

Note 9: **Dunniewassel:** Adelsmand. *Overs.anm.*